

PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA Z WIEDZY O SPOŁECZEŃSTWIE DO KLASY VIII

I. CEL OCENY

Przedmiotem oceny jest:

- aktualny stan wiedzy ucznia i jego umiejętności
- tempo przyrostu wiadomości i umiejętności
- stosowanie wiedzy w praktyce
- logiczne myślenie, rozumowanie i kojarzenie faktów
- aktywność i postawa

II. OBSZARY AKTYWNOŚCI PODLEGAJĄCE OCENIE

Na lekcjach wiedzy o społeczeństwie oceniane są następujące obszary aktywności ucznia:

- wypowiedzi ustne
- zaangażowanie i wkład pracy ucznia
- dostrzeganie związków między różnymi wydarzeniami, przeszłością a współczesnością, różnic i podobieństw między różnymi elementami wiedzy o przeszłości
- praca indywidualna, zbiorowa lub grupowa

III. SPRAWDZANIE I OCENIANIE OSIĄGNIĘĆ UCZNIÓW

1. Formy oceniania:

- prace klasowe /sprawdziany/ testy,
- kartkówki,
- wypowiedzi ustne/odpowiedź,
- praca na lekcji,
- prace domowe (długoterminowe, w formie sprawdzenia wiedzy z ostatnich 3 lekcji)
- aktywność na lekcji,
- przygotowanie do lekcji.

2. Skala ocen:

Oceny bieżące, oceny klasyfikacyjne śródroczne i roczne ustala się w stopniach według obowiązującej skali:

- ocena celująca – 6
- ocena bardzo dobra – 5
- ocena dobra – 4
- ocena dostateczna – 3
- ocena dopuszczająca – 2
- ocena niedostateczna – 1

Skala ocen cyfrowych może być poszerzona poprzez zastosowanie „+” (podwyższenie oceny) i „-” (obniżenie oceny).

3. Częstotliwość oceniania oraz zgodność pojęć z ZWO.

Formy aktywności	Częstotliwość w semestrze	Zakres	Zasady przeprowadzania	Ocena
praca klasowa, test, sprawdzian	minimum 1 – 2 w półroczu	Materiał obejmujący cały dział	Zapowiedziana na tydzień przed terminem i utrwalona	1 – 0% - 31% 2- 31% -50% 3- 50% -71% 4-71% -88% 5 - 88% -100% 6 - 100%
Kartkówki 10-15min	1-2	Materiał obejmujący 1-3 jednostki tematyczne	Bez zapowiedzi	1 – 0% - 31% 2- 31% -50% 3- 50% -71% 4-71% -88% 5 - 88% - 100% 6 - 100%
Prace domowe	1 -2	Na bieżąco	Bez zapowiedzi	nie zawsze w formie stopnia

				lub w skali 1 - 6
Wypowiedzi ustne w tym aktywność na lekcji i odpowiedź ustna	na bieżąco	Materiał bieżący	Warunki ustalone przez nauczyciela	1 - 6
praca na lekcji / zadanie	1 - 2	Na bieżąco	Bez zapowiedzi	1 - 6
Odpowiedź (forma pisemna)	1 - 2	Na bieżąco	Bez zapowiedzi	1 - 6

Ocena klasyfikacyjna śródroczna i roczna nie jest średnią ocen bieżących.

Stosuje się określoną wagę ocen z poszczególnych form aktywności ucznia oraz sposób zapisu w dzienniku elektronicznym zgodnie z ZWO (rozdział 9 § 87 pkt. 8).

Ogólne kryteria wymagań w klasyfikacji śródrocznej i rocznej

Stopień celujący otrzymuje uczeń, który:

- posiada wiadomości i umiejętności znacznie wykraczające poza program nauczania,
- potrafi stosować wiadomości w sytuacjach problemowych,
- umie formułować i dokonywać analizy,
- proponuje nietypowe rozwiązania,
- bierze udział w konkursach szkolnych i pozaszkolnych.
- osiąga sukcesy w konkursach szczebla szkolnego i wyższego niż szkolny.

Stopień bardzo dobry otrzymuje uczeń, który:

- pracuje samodzielnie, jego wypowiedzi ustne i pisemne są poprawne i wyczerpujące,
- potrafi wyjaśnić różne problemy,
- uzasadnia, omawia zjawiska i dokonuje oceny
- potrafi zastosować posiadaną wiedzę do rozwiązywania zadań i problemów w nowych sytuacjach.

Stopień dobry otrzymuje uczeń, który:

- spełnia wszystkie wymagania poziomu koniecznego i podstawowego, ponadto podejmuje udane próby rozwiązywania niektórych zadań i problemów z poziomu rozszerzającego i dopełniającego,
- poprawnie używa podręczników z zakresu wiedzy przedmiotu oraz pomocy naukowych,
- korzysta z różnych źródeł informacji,
- nie umie w pełni argumentować, formułować wniosków, wypowiedzi nie wyczerpują w całości tematu, występują nieliczne błędy.
- pracuje samodzielnie, rozumie polecenia, wykonuje je na ogół poprawnie,
- rozumie czytany tekst.

Stopień dostateczny otrzymuje uczeń, który:

- spełnia wszystkie wymagania z poziomu podstawowego i koniecznego,
- stara się wykonywać rozmaite zadania,
- wykonuje prace nie dość dobrze, niedokładnie, niewyczerpująco
- nie umie zastosować wiedzy w sytuacjach nietypowych, popełnia wiele błędów, ale pracuje samodzielnie,
- rozwiązuje typowe zadania teoretyczne lub praktyczne o średnim stopniu trudności.

Stopień dopuszczający otrzymuje uczeń, który:

- próbuje wykonać różne polecenia, prace, odpowiadać, itp.
- rozwiązuje przy pomocy nauczyciela (ewentualnie innych uczniów) typowe zadania o niewielkim stopniu trudności,
- przy pomocy nauczyciela potrafi korzystać z różnych źródeł informacji,
- pracuje na lekcji lub w domu, ale wyniki jego działań pozostawiają wiele do życzenia, ponadto jest to praca w dużej mierze odtwórcza: zapisuje notatki, wnioski, argumenty, itp.
- ma braki, ale nie przekreślają one możliwości zdobycia podstawowej wiedzy i umiejętności w ciągu dalszej nauki.

Stopień niedostateczny otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności określonych programem nauczania wiedzy o społeczeństwie, które są potrzebne do dalszego kształcenia,
- braki w wiadomościach i umiejętnościach uniemożliwiają mu dalsze zdobywanie wiedzy,

- nie jest w stanie rozwiązać (wykonać) zadań o niewielkim stopniu trudności nawet z pomocą nauczyciela.

Poniżej zestawiono poszczególne poziomy wymagań z konkretnymi ocenami szkolnymi:

poziom K – konieczny

poziom P – podstawowy

poziom R – rozszerzający

poziom D – dopełniający

poziom W – wykraczający

poziom	ocena
K	dopuszczający
K+P	dostateczny
K+P+R	dobry
K+P+R+D	bardzo dobry
K+P+R+D+W	celujący

*Pełne opanowanie wymagań sformułowanych w podstawie programowej jest podstawą do wystawienia uczniowi oceny celującej. Nauczyciel decyduje, które wymagania wykraczające poza podstawę programową są dodatkowymi elementami decydującymi o ocenie celującej.

Temat	Wymagania na poszczególne oceny				
	Dopuszczająca [2]	Dostateczna [3]	Dobra [4]	Bardzo dobra [5]	Celująca [6]
	Uczeń potrafi:				
Człowiek w społeczeństwie	- wymienić podstawowe potrzeby człowieka; - wymienić osoby [podmioty, instytucje],	- wymienić podstawowe kategorie potrzeb człowieka; - podać przykłady oddziaływania	- dopasować wskazane potrzeby do właściwych kategorii; - wyjaśnić, na czym polega	- dostrzec i przedstawić zależności pomiędzy procesem zaspokajania potrzeb a rozwojem	- przewidzieć konsekwencje braku zaspokojenia poszczególnych potrzeb człowieka; - wyjaśnić, na

	<p>które mają wpływ na rozwój młodego człowieka;</p> <ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady ról społecznych; - podać przykłady norm społecznych. 	<p>rodziny, szkoły i rówieśników na postawy i zachowania jednostki;</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe społeczne oczekiwania wynikające z pełnienia roli dziecka i ucznia; - podać przykłady norm społecznych obowiązujących w wybranych społecznościach, np. w rodzinie, szkole. 	<p>różnica pomiędzy potrzebami naturalnymi a społecznymi człowieka;</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić znaczenie słowa <i>socjalizacja</i>; - wyjaśnić, jaką rolę w procesie socjalizacji odgrywa rodzina; - porównać społeczne oczekiwania dotyczące pełnienia roli dziecka i rodzica oraz ucznia i nauczyciela; - podać przykłady konfliktu ról społecznych; - wymienić podstawowe kategorie norm społecznych. 	<p>człowieka;</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawić czynniki mające wpływ na samoocenę człowieka; - rozpoznać i dopasować wskazane normy społeczne do właściwych kategorii; - przedstawić pozytywne i negatywne wzorce zachowań funkcjonujące w swoim środowisku rówieśniczym; - dokonać autorefleksji, wskazać swoje mocne i słabe strony; - na wybranych przykładach [tekst, ilustracja] dostrzec konflikt ról społecznych; - wskazać przyczyny i skutki nieprzestrzegania przez jednostkę norm społecznych. 	<p>czym polega różnica pomiędzy normami formalnymi a nieformalnymi;</p> <ul style="list-style-type: none"> - na wybranych przykładach dokonać analizy sytuacji, w której dochodzi do konfliktu ról społecznych [wskazać przyczyny, konsekwencje, sposoby rozwiązania problemu]; - przedstawić problem przestrzegania norm społecznych w swoim środowisku [ocena zjawiska, dostrzeganie problemów i zagrożeń, wskazywanie przyczyn i konsekwencji].
Grupy społeczne	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady grup społecznych; - podać przykłady konfliktów 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe cechy grup społecznych; - określić, jakim 	<ul style="list-style-type: none"> - rozpoznać poszczególne rodzaje grup społecznych; - wskazać cechy grupy 	<ul style="list-style-type: none"> - dopasować właściwe cechy do podanych grup społecznych; 	<ul style="list-style-type: none"> - porównać cechy grup nastawionych na realizację różnych typów zadań;

	<p>społecznych; - wymienić podstawowe sposoby rozwiązywania konfliktów w grupie rówieśniczej i w szkole.</p>	<p>rodzajem grupy jest grupa koleżeńska; - wymienić grupy społeczne, do których należy; - wymienić typowe konflikty występujące w szkole i grupie rówieśniczej; - podać przykłady postaw/zachowań jednostek wobec konfliktu; - wymienić podstawowe sposoby rozwiązywania konfliktów społecznych.</p>	<p>nastawionej na realizację zadania, typowego dla społeczności uczniowskiej ; - podać przykłady korzyści i zagrożeń wynikających z bycia w grupie; - podać przykłady zasad efektywnej współpracy; - wskazać dobre i złe strony poszczególnych postaw wobec konfliktu; - rozpoznać typowe sposoby rozwiązywania konfliktów; - wymienić warunki prowadzenia skutecznych negocjacji.</p>	<p>- rozpoznać sytuacje, w których łamane są zasady efektywnej współpracy w grupie; - porównać konsekwencje przyjęcia określonych postaw wobec sytuacji konfliktowej dla jednostki i społeczeństwa; - porównać różne sposoby rozwiązywania konfliktów, wskazać ich dobre i złe strony; - uzasadnić wybór metody rozwiązywania konfliktu społecznego.</p>	<p>- dokonać analizy konkretnej sytuacji konfliktowej [wskazać strony konfliktu, przejawy, przyczyny i konsekwencje społeczne konfliktu; zaproponować sposoby rozwiązania konfliktu, uzasadnić wybór sposobu rozwiązania konfliktu].</p>
<p>Komunikacja i autoprezentacja</p>	<p>- wymienić podstawowe zasady skutecznej komunikacji; - odróżnić nadawcę od odbiorcy komunikatu; - podać przykłady sytuacji, w których młody człowiek powinien zachować się asertywnie</p>	<p>- wymienić podstawowe rodzaje komunikacji; - podać przykłady komunikatów niewerbalnych; - wymienić czynniki utrudniające wystąpienia publiczne; - wymienić podstawowe cechy</p>	<p>- wyjaśnić, czym różni się przekaz werbalny od niewerbalnego; - wyjaśnić, jaką rolę pełni komunikacja niewerbalna; - określić nadawcę i odbiorcę przedstawionego</p>	<p>- odczytać znaczenie i rolę komunikatów w niewerbalnych w zaprezentowanych wystąpieniach publicznych; - zastosować wybrane komunikaty niewerbalne w wystąpieniach</p>	<p>- dokonać krytycznej analizy przekazu informacyjnego, np. reklamy [wykorzystane środki perswazyjne, przejawy i sposoby manipulacji, wykorzystane komunikaty niewerbalne]; - dokonać krytycznej</p>

	[zachować dystans, sprzeciwić się].	postawy asertywnej.	komunikatu; - wymienić zasady, których należy przestrzegać w wystąpieniach publicznych; - zastosować w praktyce zasady skutecznej komunikacji, np. w wystąpieniu na forum klasy; - rozpoznać postawy asertywne oraz postawy uległości, agresji i manipulacji .	u publicznym; - - wyjaśnić, czym się różni debata od dyskusji; - dostrzec i opisać przykłady łamania zasad dobrej komunikacji; - wyjaśnić, czym się różni postawa asertywna od postaw: uległości, agresji i manipulacji . - stosować w praktyce warunki asertywności .	analizy postaw uznawanych za asertywne pod kątem przestrzegania zasad asertywności; - zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] akcję społeczną propagującą postawy asertywne i zasady asertywności.
Życie rodzinne	- podać przykłady więzi łączących członków rodziny; - wymienić podstawowe oczekiwania społeczne wobec poszczególnych członków rodziny [dzieci, rodziców].	- wymienić cechy rodziny jako grupy społecznej; - wymienić potrzeby młodych ludzi, które zaspokaja rodzina; - wymienić rodzaje współczesnych rodzin; - wymienić podstawowe prawa i obowiązki dziecka w rodzinie; - wymienić podstawowe wartości kształtujące życie rodzinne; - wymienić podstawowe	- wyjaśnić, w jaki sposób rodzina przyczynia się do zaspokajania potrzeb człowieka; - podać nazwy poszczególnych funkcji rodziny; - porównać cechy różnych typów rodzin / rozpoznać poszczególne typy rodziny; - wymienić czynniki sprzyjające zacieśnianiu więzi rodzinnych; - wymienić instytucje	- wskazywać przykłady [rozpoznać sytuacje] realizacji przez rodzinę poszczególnych funkcji; - rozpoznawać sytuacje nieprawidłowego realizowania przez rodzinę swoich funkcji; - wyjaśnić, jak na poszczególnych etapach życia jednostki, zmienia się rola rodziny w procesie socjalizacji; - wskazać	- zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] działanie [projekt społeczny] propagujący na terenie szkoły lub społeczności lokalnej wybrane wartości kształtujące życie rodzinne; - zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] działanie propagujące wiedzę na temat instytucji wspierających rodzinę i form

		problemy zagrażające prawidłowemu funkcjonowaniu współczesnych polskich rodzin.	wspierające rodziny w realizacji swoich funkcji oraz formy pomocy rodzinie.	zależności pomiędzy systemem wartości a zasadami funkcjonowania rodziny.	pomocy rodzinie.
Edukacja i praca	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe zadania szkoły, - wymienić poszczególne typy szkół tworzących strukturę szkolną w Polsce, - wymienić podstawowe prawa i obowiązki uczniów, - wymienić osoby, u których może szukać pomocy, w przypadku naruszenia praw ucznia. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić funkcje, które pełni szkoła, - odczytać ze schematu podstawowe informacje dotyczące struktury polskiego szkolnictwa, - przedstawić różne warianty kontynuowania edukacji po ukończeniu szkoły podstawowej; - określić, kto tworzy samorząd szkolny, - wymienić formy organizacji życia szkolnego. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić działania za pomocą, których szkoła realizuje poszczególne funkcje; - przedstawić wady i zalety wyboru poszczególnych wariantów dalszej edukacji; - zaplanować swoją dalszą edukację pod kątem przyszłej aktywności zawodowej [preferencji zawodowych]; - scharakteryzować poszczególne formy życia szkolnego [organizacja, zadania, formy działania], - rozpoznać przypadki naruszenia praw ucznia. 	<ul style="list-style-type: none"> - zhierarchizować funkcje szkoły, - określić, jaki wpływ na rozwój i przyszłość młodego człowieka wywiera szkoła; - wyjaśnić, jakich umiejętności oczekuje rynek pracy; - wymienić czynniki umożliwiające odniesienie sukcesu edukacyjnego i zawodowego; - ocenić pracę samorządu szkolnego / podejmowane przez niego działania i formy pracy; - ocenić i uzasadnić swoją aktywność [pracę] w ramach samorządu szkolnego. 	<ul style="list-style-type: none"> - zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] działanie propagujące ideę samorządności uczniowskiej; - zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] działanie informujące społeczność szkolną, o sposobach dochodzenia swoich praw w szkole.
Ekonomia na co dzień	<ul style="list-style-type: none"> - odróżnić dochody rodziny 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenić [uzasadnić 	<ul style="list-style-type: none"> - zaprojektowa 	<ul style="list-style-type: none"> - na wybranych przykładach

	<p>od wydatków; - wymienić podstawowe wydatki i źródła dochodów typowego gospodarstwa domowego; - wymienić podstawowe prawa przysługujące konsumentowi.</p>	<p>zasady konstruowania budżetu domowego; - wymienić rodzaje źródeł dochodów gospodarstwa domowego; - wymienić podstawowe zasady prawidłowo skonstruowanego budżetu domowego; - podać przykłady łamania praw konsumenta; - wypełnić typowy formularz reklamacyjny.</p>	<p>ocenę], czy zaprezentowane budżety gospodarstwa domowego jest prawidłowo skonstruowane; - wymienić przyczyny powstawania deficytu w budżecie domowym; - opisać strukturę typowego budżetu domowego; - napisać reklamację; - wymienić instytucje chroniące prawa konsumenta; - wymienić podstawowe zasady, którymi powinien kierować się świadomy konsument.</p>	<p>ć działania służące ograniczeniu wydatków budżetu domowego; - wyjaśnić, jak przestrzegane zasady świadomego konsumenta wpływa na funkcjonowanie gospodarstwa domowego.</p>	<p>ocenić ofertę handlową [przydatność w gospodarstwie domowym, jakość, cena, konkurencyjność].</p>
Podsumowanie i test					
Czym są prawa człowieka?	<p>- podać przykłady praw przysługujących dzieciom; - podać przykłady praw i wolności człowieka;</p>	<p>- wymienić główne funkcje praw i wolności człowieka; - podać, kto i kiedy uchwalił <i>Powszechną Deklarację Praw Człowieka</i>; - podać, kto i kiedy uchwalił <i>Konwencję Praw Dziecka</i>;</p>	<p>- wymienić cechy praw i wolności człowieka; - wyjaśnić, na czym polega szczególne znaczenie <i>Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka</i>; - wymienić prawa zawarte w <i>Konwencji Praw</i></p>	<p>- przedstawić historię koncepcji praw i wolności człowieka; - wyjaśnić, znaczenie poszczególnych cech praw i wolności człowieka.</p>	<p>- wyjaśnić, w jaki sposób młodzi ludzie mogą włączyć się w działania prowadzone przez UNICEF; - zaprezentować * wybraną formę aktywności UNICEFU.</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady łamania praw dziecka; - podać przykłady działań podejmowanych przez UNICEF. 	<i>Dziecka;</i> <ul style="list-style-type: none"> - rozwinąć skrót UNICEF 		
Katalog praw człowieka	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić przykłady konstytucyjnych praw i wolności człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady praw pierwszej, drugiej i trzeciej generacji; - podać przykłady praw i wolności osobistych, politycznych oraz socjalnych, kulturalnych i ekonomicznych zagwarantowanych w Konstytucji RP; 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy prawami pierwszej, drugiej i trzeciej generacji; - rozpoznać przykłady łamania praw i wolności człowieka; - uzasadnić konieczność funkcjonowania systemu ochrony praw i wolności człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, jaką rolę w państwie demokratycznym odgrywa system ochrony praw człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> - zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] kampanię społeczną propagującą ideę ochrony praw i wolności człowieka.
Ochrona praw człowieka	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady łamania praw człowieka we współczesnym świecie; - wymienić instytucje chroniące prawa człowieka w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady spraw, z którymi można zwrócić się do Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka; - podać przykłady organizacji międzynarodowych zajmujących się ochroną praw i wolności człowieka; 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawić zagrożenia wynikające z łamania praw i wolności człowieka; - wymienić przyczyny łamania praw człowieka; - wyszukać w mediach opisy sytuacji, w których łamane są prawa człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> - porównać poziom przestrzegania praw człowieka w państwach globalnego Południa i globalnej Północy; - ocenić [uzasadnić] poziom przestrzegania praw człowieka w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawić i ocenić poziom przestrzegania i ochrony praw i wolności człowieka w wybranym państwie świata; - zaprezentować * działalność wybranej organizacji międzynarodowej na rzecz ochrony praw i wolności człowieka.

		- podać przykłady działań podejmowanych przez Międzynarodowy Czerwony Krzyż.			
Bezpieczeństwo nieletnich	- podać przykłady zagrożeń wynikających z korzystania z cyberprzestrzeni; - podać przykłady pozytywnego i negatywnego wykorzystania internetu przez młodych ludzi.	- określić, kogo w świetle polskiego prawa, nazywamy nieletnim; - wymienić podstawowe zasady odpowiedzialności prawnej nieletnich; - wymienić korzyści i zagrożenia wynikające z korzystania z internetu - wskazać formy cyberprzemocy.	- określić podstawowe zasady bezpiecznego korzystania z internetu; - przedstawić wady i zalety aktywności na forach społecznościowych.	- wyjaśnić, jak skutecznie można się chronić przed zagrożeniem cyberprzemocą	- zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] działanie na rzecz promowania wśród rówieśników zasad prawidłowego korzystania z internetu.
Służby ochrony prawa	- wymienić przykłady działań policji; - podać przykłady, innych niż policja, służb porządkowych w Polsce, - podać przykłady działań straży miejskiej.	- wymienić główne zadania policji; - wymienić główne prawa przysługujące policjantom; - wymienić prawa przysługujące nieletnim w kontakcie z policjantem; - wymienić rodzaje służb mundurowych w Polsce. - odszukać informacje o prawach przysługujących ofiarom	- wymienić zadania poszczególnych służb mundurowych w Polsce; - wymienić główne prawa przysługujące ofiarom przestępstwa, świadkom i oskarżonym; - uzasadnić konieczność znajomości przysługujących nam praw; - wyjaśnić, gdzie należy	- uzasadnić konieczność reagowania w przypadku występowania przemocy domowej, przemocy rówieśniczej; - zinterpretować przepisy prawa dotyczące działania służb porządkowych.	- zaplanować działanie [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] propagujące konieczność [skuteczne formy] przeciwdziałania przemocy domowej [przemocy w grupie rówieśniczej / przemocy w szkole].

		przestępstwa, świadkom i oskarżonym.	szukać pomocy w przypadku występowani a przemoc y domowej		
Podsumowanie i test					
Czym jest samorząd?	<ul style="list-style-type: none"> - określić, kto tworzy samorząd uczniowski; - podać przykłady działań samorządu uczniowskiego; - wymienić podstawowe jednostki podziału terytorialnego państwa polskiego; - określić, w której gminie, powiecie i województwie mieszka. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić rodzaje samorządów działających w Polsce; - podać przykłady samorządów zawodowych; - podać przykłady działań samorządu terytorialnego ; - odszukać na mapie województwo, w którym mieszka; - rozpoznać herb miejscowości, w której mieszka; - odszukać informacje na temat osób pełniących najważniejsze funkcje w swojej gminie. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, w jakim celu tworzone są samorzady zawodowe; - wyjaśnić, w czym przejawia się zasada decentralizacji władzy publicznej w Polsce; - wymienić organy samorządów terytorialnych w Polsce; - określić, jaki charakter ma gmina, w której mieszka; - rozpoznać herb województwa, w którym mieszka; - podać imiona i nazwiska osób pełniących aktualnie najważniejsze funkcje w swojej gminie. 	<ul style="list-style-type: none"> - uzasadnić konieczność, angażowania się w życie lokalnej społeczności; - wyjaśnić, jaką rolę w państwie demokratycznym odgrywa samorząd terytorialny; - wyjaśnić, czym się różni gmina wiejska, od gminy miejsko-wiejskiej i miejskiej; - wymienić organy państwa, które mogą ingerować [kontrolować] działania władz samorządowych. 	<ul style="list-style-type: none"> - zaprezentować * swoją gminę: historię, symbole, tradycje oraz miejsca i osoby, które odegrały szczególną rolę w jej dziejach; - zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] działanie na rzecz swojej społeczności lokalnej.
Gmina – podstawowa jednostka samorządu	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić organy gminy, w której mieszka; - podać przykłady spraw 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe zadania gminy; - odróżnić organy 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe uprawnienia organów uchwałodawczych 	<ul style="list-style-type: none"> - do poszczególnych rodzajów gminy dopasować odpowiadają 	<ul style="list-style-type: none"> - wyszukać informacje na temat realizacji lokalnych inicjatyw mieszkańców

	<p>załatwianych w urzędzie gminy; - określić, gdzie znajduje się urząd gminy, w której mieszka.</p>	<p>uchwałodawcy od organów wykonawczych gminy; - podać sposób wyłaniania władz gminy; - podać przykłady spraw rozstrzyganych w referendum gminnym.</p>	<p>i wykonawczych gminy; - wymienić zasady przeprowadzenia wyborów do władz gminy; - podać przykłady zadań własnych i zleconych gminy; - wymienić źródła finansowania gminy; - podać przykłady wpływu mieszkańców na życie gminy; - wyjaśnić pojęcie budżet obywatelski; - wyszukać informacje na temat przedsięwzięć podejmowanych przez młodzieżowe rady gminy, miasta.</p>	<p>ce im organy; - zinterpretować przepis prawa dotyczący organizacji referendum gminnego; - wyjaśnić, jaką rolę w budżecie gminy odgrywają środki uzyskiwane z funduszy unijnych; - uzasadnić konieczność angażowania się mieszkańców w rozwiązywanie problemów gminy i działalność organów gminy; - wyjaśnić, w jaki sposób działalność samorządu gminnego przyczynia się do rozwoju społeczeństwa obywatelskiego; - podać przykłady działania młodzieżowej rady gminy.</p>	<p>finansowanych z budżetów obywatelskich; - przygotować kampanię wyborczą do młodzieżowej rady gminy; - uczestniczyć w pracach młodzieżowej rady gminy; - zareklamować / promować na forum szkoły ideę młodzieżowej rady gminy; - zaprezentować strukturę budżetu swojej gminy [wykres, tabela, prezentacja multimedialna].</p>
<p>Powiat i województwo</p>	<p>- wymienić organy powiatu i województwa; - podać przykłady spraw załatwianych w</p>	<p>- wymienić podstawowe zadania samorządu powiatowego i wojewódzkie</p>	<p>- wymienić podstawowe uprawnienia organów uchwałodawczych</p>	<p>- porównać strukturę i sposób powoływania władz samorządów</p>	<p>- przedstawić strukturę polityczną sejmiku swojego województwa;</p>

	<p>starostwie powiatowym i urzędzie marszałkowskim;</p> <p>- określić, gdzie znajdują się władze powiatu i województwa, w których mieszka.</p>	<p>go;</p> <p>- odróżnić organy uchwałodawcze od organów wykonawczych powiatu i województwa;</p> <p>- podać sposób wyłaniania władz samorządowych powiatu i województwa;</p> <p>- podać przykłady spraw rozstrzyganych w referendum lokalnym.</p>	<p>i wykonawczych powiatu i województwa;</p> <p>- zinterpretować przepis prawa dotyczący przeprowadzania wyborów do władz uchwałodawczych powiatu i województwa.</p>	<p>ych gminy, powiatu i województwa.</p>	<p>- zaprezentować * swój powiat lub województwo [historię, symbole, tradycje oraz miejsca i osoby, które odegrały szczególną rolę w jej dziejach].</p>
<p>Obywatele a władza samorządowa</p>	<p>- podać przykłady spraw załatwianych przez urząd gminy, starostwo powiatowe, urząd marszałkowski;</p> <p>- odszukać stronę internetową własnego urzędu gminy, starostwa powiatowego, urzędu marszałkowskiego .</p>	<p>- sporządzić wykaz spraw, które można załatwić w gminie za pomocą ePUAP;</p> <p>- wymienić podstawowe zasady postępowania etycznego w pracy administracji publicznej;</p> <p>- wyjaśnić pojęcie korupcja;</p> <p>- wymienić praw przysługujące obywatelowi w urzędzie;</p> <p>- wypełnić wniosek o wydanie dowodu osobistego.</p>	<p>- odszukać informacje zamieszczone w Biuletynie Informacji Publicznej;</p> <p>- wyjaśnić, jaki rodzaj informacji zamieszcza się w BIP;</p> <p>- rozpoznać przypadki łamania praw obywateli w urzędzie.</p>	<p>- wyjaśnić, dlaczego należy przestrzegać zasad etycznego postępowania urzędników administracji ;</p> <p>- wskazać działania, które może podjąć obywatel w przypadku łamania jego praw w urzędzie;</p> <p>- uzasadnić konieczność aktywności obywatelskiej dla prawidłowego funkcjonowania społeczności</p>	<p>- zaplanować [przeprowadzić na forum szkoły] kampanię społeczną promującą zasady etycznego postępowania urzędników administracji [przeciwdziałającą zjawisku korupcji; nepotyzmu];</p> <p>- zorganizować debatę / dyskusję [wziąć aktywny udział w debacie/ dyskusji] na temat przyczyn i skutków zjawiska korupcji i [lub] nepotyzmu w życiu</p>

				lokalnej; - zaprezentować strukturę organizacyjną swojego urzędu gminy.	publicznym; - zaprojektować inicjatywę, która może być sfinansowana w ramach budżetu obywatelskiego.
Podsumowanie i test					
Naród i ojczyzna	- podać przykłady polskiego dziedzictwa narodowego; - podać przykłady więzi łączących polską wspólnotę narodową, - wymienić i rozpoznać polskie symbole narodowe; - nazwać swoją dużą i małą ojczyznę; - rozpoznać Narodowe Święto Niepodległości i Święto Narodowe Trzeciego Maja.	- wymienić główne czynniki kształtujące polską tożsamość narodową; - wyjaśnić pojęcie ojczyzna; - opisać polskie symbole narodowe; - wymienić sytuacje, w których używa się polskich symboli narodowych; - wymienić najważniejsze polskie święta narodowe; - przedstawić zasady prawidłowego zachowania w trakcie uroczystości państwowych, świąt narodowych, wobec symboli narodowych.	- wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy wspólnotą narodową i wspólnotą etniczną; - wyjaśnić, jakie znaczenie dla współczesnego młodego człowieka ma tożsamość narodowa; - przedstawić historię polskich symboli narodowych; - wymienić różne rodzaje tożsamości społecznych.	- uzasadnić, że można pogodzić różne tożsamości społeczno-kulturowe - wyjaśnić, w jaki sposób historia kształtowała polską tożsamość narodową, - do podanych świat narodowych dopasować im wydarzenia historyczne, - przedstawić negatywne i pozytywne aspekty funkcjonowania społeczeństw wieloetnicznych/narodowych, - wyjaśnić, z czego mogą wynikać trudności w utrzymaniu polskiej tożsamości narodowej.	- wyjaśnić, jak i dlaczego, jak zmieniały się na przestrzeni dziejów polskie symbole narodowe, - przedstawić wybrany problem etniczny / narodowy współczesnego świata*, - zaprezentować wybrany element polskiego dziedzictwa narodowego*; - przedstawić czynniki utrudniające i ułatwiające prawidłową komunikację pomiędzy różnymi grupami etnicznymi / narodowymi.
Obywatelstwo i narodowość	- wymienić podstawowe	- odróżnić [rozpoznać na	- rozpoznać różne	- porównać różne	- zaprezentować

	<p>prawa i obowiązki obywatela RP;</p> <ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady cnót /wartości obywatelskich; - wymienić postaci najwybitniejszych Polaków XX i XXI wieku. 	<p>przykładach] pojęcie narodowość od obywatelstwa;</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienić więzi łączące obywatela i państwo; - wymienić podstawowe sposoby nabycia obywatelstwa polskiego; - wyjaśnić, na czym polega zasada krwi; - wymienić cechy dobrego obywatela. 	<p>sposoby nabywania obywatelstwa polskiego;</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy obywatelstwem a narodowością; - wymienić konstytucyjne prawa i obowiązki obywatela RP; - wyjaśnić, jaki wpływ ma państwo na kształtowanie więzi narodowych. 	<p>sposoby nabywania obywatelstwa polskiego;</p> <ul style="list-style-type: none"> - uzasadnić konieczność przestrzegania cnót/wartości obywatelskich we współczesnym państwie demokratycznym; - przedstawić konsekwencję odrzucenia wartości w życiu publicznym. 	<p>* wzorzec obywatela polskiego; wybór postaci uzasadnić, odwołując się do jego cnót, postaw, działań, osiągnięć.</p>
Czym jest patriotyzm?	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady postaw patriotycznych i działań na rzecz dobra Ojczyzny; - podać przykłady postaw patriotycznych wśród współczesnej młodzieży. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić pojęcie patriotyzm; - wymienić przejawy patriotyzmu lokalnego i gospodarczego. 	<ul style="list-style-type: none"> - uzasadnić potrzebę patriotyzmu we współczesnym świecie; - porównać postawy patriotyczne dawniej i dzisiaj. 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazać zalety i wady postaw określanych jako patriotyzm gospodarczy; - wskazać zalety i wady postaw uznawanych współcześnie za przejawy patriotyzmu, np. kibicowanie na zawodach sportowych. 	<ul style="list-style-type: none"> - podjąć na forum szkoły lub środowiska lokalnego działania służące propagowaniu postaw patriotycznych [zaplanować, aktywnie uczestniczyć]; - podjąć działania sprzyjające rozwojowi lokalnej społeczności [zaplanować, aktywnie uczestniczyć].
Mniejszości narodowe i etniczne w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady mniejszości etnicznych i narodowych we współczesnej 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe prawa przysługujące mniejszościom narodowym 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić zamieszkujące Polskę mniejszości narodowe i etniczne, 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy mniejszością 	<ul style="list-style-type: none"> - zaprezentować * historię, kulturę, formy organizacji wybranej

	<p>Polsce; - wymienić podstawowe grupy cudzoziemców przebywających w Polsce.</p>	<p>i etnicznym w Polsce, - wyjaśnić pojęcie Polonia, - odczytać z mapy, gdzie znajdują się największe skupiska mniejszości etnicznych i narodowych w Polsce; - odczytać z mapy, gdzie współcześnie znajdują się największe skupiska Polonii.</p>	<p>oraz grupę posługującą się językiem regionalnym; - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy mniejszościami narodowymi i etnicznymi w Polsce a cudzoziemcami; - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy pojęciami: imigranci i uchodźcy; - wymienić podstawowe prawa przysługujące uchodźcom w Polsce; - wymienić związki łączące Polonię z Polską.</p>	<p>narodową a mniejszość etniczną; - wymienić kryteria, które decydują w Polsce o uznaniu danej społeczności za mniejszość narodową lub etniczną; - wymienić główne czynniki, które zadecydowały o powstaniu Polonii; - uzasadnić konieczność szczególnej ochrony prawnej mniejszości narodowych i etnicznych.</p>	<p>mniejszości narodowej lub etnicznej w Polsce</p>
<p>Tolerancja i przejawy ksenofobii</p>	<p>- podać przykłady / rozpoznać przejawy ksenofobii, w tym rasizmu, szowinizmu i antysemityzmu; - rozpoznać postawy tolerancyjne i braku tolerancji.</p>	<p>- wyjaśnić pojęcia: ksenofobia, rasizm, szowinizm; - wyjaśnić pojęcie tolerancja; - odróżnić postawę tolerancyjną od postawy bezkrytycznej akceptacji; - podać przykłady stereotypów.</p>	<p>- wyjaśnić pojęcie stereotyp; - wymienić cechy stereotypu; - wyjaśnić, w jaki sposób można przeciwstawić się przejawom ksenofobii, w tym szowinizmu i antysemityzmu. - porównać</p>	<p>- uzasadnić potrzebę przeciwstawiania się przejawom ksenofobii, w tym szowinizmu i antysemityzmu; - przedstawić społeczne konsekwencje stereotypizacji.</p>	<p>- podjąć na forum szkoły lub środowiska lokalnego działania sprzyjające kształtowaniu postawy otwartości, akceptacji i tolerancji wobec odmienności etnicznych, religijnych i kulturowych.</p>

			<p>postawę patriotyczną i nacjonalistyczną;</p> <p>- uzasadnić słuszność postawy tolerancyjnej</p>		
Podsumowanie i test					
Państwo i demokracja	<p>- podać przykłady działań władzy państwowej;</p> <p>- wymienić podstawowe cechy państwa;</p> <p>- wymienić nazwy współczesnych reżimów politycznych [demokracja, autorytaryzm, totalitaryzm].</p>	<p>- wyjaśnić, co to znaczy, że państwo jest suwerenne;</p> <p>- wymienić podstawowe funkcje państwa;</p> <p>- podać przykłady realizacji zasady przedstawicielstwa;</p> <p>- wymienić podstawowe cechy państwa demokratycznego.</p>	<p>- - wymienić podstawowe formy demokracji bezpośredniej;</p> <p>- wyjaśnić, czym się różni demokracja bezpośrednia od pośredniej;</p> <p>- wymienić korzyści, jakie daje obywatelom ustroj demokracji;</p> <p>- wymienić podstawowe cechy autorytaryzmu i totalitaryzmu;</p> <p>- dopasować działania władzy państwowej do poszczególnych funkcji państwa;</p> <p>- wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy monarchią a republiką.</p>	<p>- wskazać wady i zalety demokracji bezpośredniej i pośredniej;</p> <p>- wskazać na mapie Europy monarchie i republiki;</p> <p>- podać przykłady współczesnych państw autorytarnych;</p> <p>- podać przykłady współczesnych i historycznych państw totalitarnych.</p>	<p>- zaprezentować * sytuację człowieka w państwie totalitarnym</p> <p>- porównać pozycję obywatela w państwie demokratycznym oraz państwie autorytarnym i totalitarnym.</p>
Polska państwem demokratyczny	<p>- wymienić główne rodzaje władzy</p>	<p>- wymienić podstawowe zasady ustroju</p>	<p>- wymienić rozdziały Konstytucji</p>	<p>- wyjaśnić, jakich spraw może</p>	<p>- wyjaśnić, dlaczego zasady</p>

<p>m</p>	<p>państwowej; - wymienić organy władzy ustawodawczej, wykonawczej i sądowej w Polsce; - podać nazwę ustawy zasadniczej.</p>	<p>Polski; - wyjaśnić, na czym polega zasada konstytucjonalizmu, przedstawicielstwa i trójpodziału władzy; - wymienić źródła powszechnie obowiązującego prawa w Polsce; - wymienić szczególne cechy konstytucji.</p>	<p>RP; - wyjaśnić, czym zajmuje się Trybunał Konstytucyjny; - wyjaśnić, czym jest preambuła; - wyjaśnić, na czym polegają zasady pluralizmu politycznego, republikańskiej formy rządu, państwa prawa; - wymienić wartości, do których odwołuje się preambuła Konstytucji; - odszukać w Konstytucji i RP przepisy dotyczące wskazanych kwestii; - wyjaśnić, czego dotyczyły referenda ogólnokrajowe przeprowadzone po 1989 roku.</p>	<p>dotyczyć referendum ogólnokrajowe; - dokonać interpretacji przepisu Konstytucji RP dotyczącego referendum ogólnokrajowego; - przedstawić główne zasady nowelizacji Konstytucji RP.</p>	<p>konstytucjonalizmu, przedstawicielstwa, trójpodziału władzy, pluralizmu politycznego, państwa prawa są fundamentem ustroju demokratycznego; - wskazać wady i zalety republikańskiej formy rządów; - przedstawić historię polskiego konstytucjonalizmu.</p>
<p>Sejm i Senat RP</p>	<p>- wymienić organy władzy ustawodawczej; - wymienić główną funkcję Sejmu i Senatu; - określić, z kogo składa się Sejm i Senat; - podać zasadę zgodnie, z którą</p>	<p>- określić, z ilu posłów składa się Sejm, a z ilu Senat; - wymienić najważniejsze kompetencje Sejmu i Senatu; - wyjaśnić, na</p>	<p>- określić, z kogo składa się Zgromadzenie Narodowe; - podać przykład sytuacji, w której Sejm i Senat obradują</p>	<p>- porównać zasady wyborów do Sejmu i Senatu; - porównać rolę Sejmu i Senatu w procesie ustawodawczym;</p>	<p>- zaprezentować * wybraną polską partię polityczną [struktura organizacyjna, program, działalność, wartości].</p>

	<p>formowany jest Sejm i Senat;</p> <ul style="list-style-type: none"> - podać przykład partii politycznej działającej w Polsce. 	<p>czym polega zasada przedstawicielstwa;</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, w jaki sposób podejmowane są decyzje w Sejmie i Senacie; - wymieść zasady, według, których odbywają się wybory do Sejmu i Senatu; - wymienić partie polityczne, których przedstawiciele zasiadają w Sejmie bieżącej kadencji. 	<p>jako Zgromadzenie Narodowe;</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić zasady, według, których odbywają się wybory do Sejmu i Senatu; - wyjaśnić pojęcie immunitet; - wymienić główne etapy procesu ustawodawczego; - wyjaśnić, co jest głównym celem działalności partii politycznej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, jaką rolę w procesie ustawodawczym posiada Prezydent RP; - wyjaśnić pojęcia: mandat, komisje sejmowe, Prezydium Sejmu, Konwent Seniorów, - wyjaśnić, jakie znaczenie w państwie demokratycznym ma aktywność wyborcza obywateli; - wskazać skutki, jakie niesie dla państwa i społeczeństwa niska frekwencja wyborcza. 	
Prezydent i Rada Ministrów	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić organy władzy wykonawczej w Polsce; - podać imię i nazwisko urzędującej głowy państwa oraz Prezesa Rady Ministrów; - określić sposób powoływania Prezydenta RP; - podać przykład uprawnień Prezydenta RP. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawić główne zasady wyboru Prezydenta RP; - wymienić podstawowe kompetencje Prezydenta RP; - wymienić podstawowe kompetencje Rady Ministrów. 	<ul style="list-style-type: none"> - uporządkować kompetencje Prezydenta RP [polityka wewnętrzna, polityka zagraniczna]; - omówić główne zasady procedury tworzenia rządu; - przedstawić podstawowe fakty dotyczące życiorysu politycznego 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, na czym polega kontrola polityczna Sejmu nad Radą Ministrów; - wyjaśnić na czym polega zasada kontrasygnaty; - przedstawić główne zadania wskazanych ministerstw; - wymienić Prezydentów RP po 1989 	<ul style="list-style-type: none"> - zaprezentować * zadania i zakres działań wybranego ministerstwa; - na podstawie zgromadzonych informacji, wyjaśnić, w jaki sposób działania wskazanych ministerstw wpływają na życie przeciętnej polskiej rodziny.

			urzędującej głowy państwa oraz Prezesa Rady Ministrów.	r.	
Sądy i trybunały	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady spraw, z którymi człowiek może zwrócić się do sądu; - wymienić rodzaje sądów w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić główne zasady postępowania sądowego; - wymienić nazwy trybunałów działających w Polsce; - określić główne zadanie Trybunału Konstytucyjnego; - wyjaśnić, czym zajmują się sądy administracyjne. 	<ul style="list-style-type: none"> - rozpoznać główne zasady postępowania sądowego, - wyjaśnić, na czym polega zasada niezależności sądów; - wyjaśnić, na czym polega zasada niezawisłości sędziów; - wyjaśnić, jaką rolę pełnią sędziowie w procesie sądowym; - wymienić strony postępowania sądowego [postępowanie karne i cywilne]. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić zasady gwarantujące niezawisłość sędziów, - wyjaśnić, znaczenie zasady dwuinstancyjności postępowania sądowego; - wyjaśnić, w jaki sposób realizowana jest zasada dwuinstancyjności postępowania sądowego, - wyjaśnić rolę Trybunału Konstytucyjnego i Trybunału Stanu dla ochrony zasady państwa prawa. 	<ul style="list-style-type: none"> - omówić strukturę i hierarchię sądów w Polsce; - zaprezentować strukturę organizacyjną sądu rejonowego; - zająć stanowisko w sprawie roli ławników w procesie sądowym [zbudować argumenty i kontrargumenty].
Organizacje pozarządowe	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady organizacji pozarządowych; - podać przykłady działań wolontariuszy. 	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady realizacji prawa do swobodnego zrzeszania się; - odszukać przykłady stowarzyszeń i fundacji działających w swoim środowisku lokalnym; - podać przykłady działań podejmowanych przez 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić pojęcia: fundacja i stowarzyszenie; - wyjaśnić, jak rolę pełnią związki zawodowe; - uzasadnić konieczność angażowania się w działania organizacji pozarządowych; - przedstawić 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, jaką rolę w państwie demokratycznym odgrywa zasada swobodnego zrzeszania się; - wyjaśnić różnicę pomiędzy fundacją a stowarzyszeniem; - wyjaśnić, czym jest organizacja 	<ul style="list-style-type: none"> - aktywnie uczestniczyć w działaniach na rzecz wspierania innych ludzi, rozwoju środowiska lokalnego [aktywność w organizacjach pozarządowych, praca w wolontariacie]; - zaprezentować * wybraną

		<p>związki zawodowe; - wymienić cechy wolontariatu.</p>	<p>korzyści wynikające z pracy w wolontariacie; - wymienić główne organizacje młodzieżowe działające w Polsce.</p>	<p>pożytku publicznego i w jaki sposób można wspomóc jej działalność.</p>	<p>organizację pozarządową [misja, wartości, cele, formy działania, struktura organizacyjna, znaczenie dla środowiska]; - przedstawić historię NSZZ "Solidarność"; - zaplanować działalność i strukturę organizacyjną dowolnego stowarzyszenia.</p>
<p>Media i opinia publiczna</p>	<p>- podać przykłady środków masowego przekazu; - podać przykłady pracy dziennikarzy; - odszukać w środkach masowego przekazu przykłady reklam.</p>	<p>- podać główne cechy środków masowego przekazu; - podać główne cechy opinii publicznej; - wymienić główne funkcje mediów; - podać przykłady mediów społecznościowych; - odczytać, zilustrowane w prostej formie, wyniki wskazanego sondażu opinii publicznej; - wymienić główne funkcje reklamy.</p>	<p>- odczytać cel wskazanej kampanii społecznej; - wskazać pozytywne i negatywne aspekty funkcjonowania mediów społecznych; - wymienić główne zasady etyki dziennikarskiej; - odszukać w tekście publicystycznym fakty i opinie; - wymienić podstawowe sposoby perswazji / manipulacji stosowane w mediach.</p>	<p>- dostrzec środki perswazji / manipulacji zastosowane we wskazanej reklamie; - wyjaśnić, jaką rolę pełni opinia publiczna [sondaże opinii publicznej] w państwie demokratycznym; - uzasadnić konieczność przestrzegania zasad etyki dziennikarskiej; - odszukać przykłady łamania etyki dziennikarskiej; - uzasadnić konieczność oddzielania faktów od opinii.</p>	<p>- wyjaśnić, w jaki sposób należy strzec się przed manipulacją stosowaną w reklamach; - dokonać krytycznej analizy wybranej reklamy; - zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] kampanię reklamową [kampanię społeczną].</p>

Podsumowanie i test					
Organizacje międzynarodowe	<ul style="list-style-type: none"> - rozwinąć skrót ONZ; - rozwinąć skrót NATO; - podać przykłady działań podejmowanych przez ONZ; - podać przykłady działań podejmowanych przez NATO. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić, główne cele i zadania ONZ; - wymienić główne cele i zadania NATO; - rozpoznać przejawy realizacji przez państwo polityki zagranicznej; - wymienić główne organy ONZ. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, jaką rolę pełnią ambasadorzy i konsulowie; - wyjaśnić, jakie są główne cele polityki zagranicznej państwa; - określić, kiedy powstało ONZ i kiedy powstało NATO; - wyjaśnić, czym zajmuje się Rada Bezpieczeństwa ONZ; - wyjaśnić pojęcie <i>misja pokojowa</i> ONZ, - wymienić przykłady aktywności Polski w ONZ i NATO. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, czym różni się ONZ od innych organizacji międzynarodowych; - wyjaśnić, jaka rolę odgrywa NATO w polityce obronnej państwa polskiego; - wymienić nazwy, innych niż ONZ i NATO, organizacji międzynarodowych, do których należy Polska. 	<ul style="list-style-type: none"> - zaprezentować * wybraną misję pokojową ONZ, w której brały udział/biorą wojska polskie [cele, zadania, historia misji, charakterystyk a konfliktu, udział wojsk polskich, geografia polityczna], - wskazać na mapie państwa członkowskie NATO.
Unia Europejska	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić rok, w którym Polska przystąpiła do Unii Europejskiej; - wymienić państwa sąsiadujące z Polską, które należą do Unii Europejskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> - określić, kiedy i gdzie podpisano traktat o powstaniu Unii Europejskiej; - wymienić imiona i nazwiska Ojców założycieli zjednoczonej Europy; - wymienić główne przyczyny integracji europejskiej, 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić główne etapy integracji europejskiej; - wskazać na mapie państwa członkowskie Unii Europejskiej; - odszukać informacje o życiorysie politycznym Ojców założycieli zjednoczonej Europy; - wyjaśnić 	<ul style="list-style-type: none"> - podać podstawowe kompetencje głównych organów Unii Europejskiej, - przedstawić wady i zalety procesu integracji europejskiej, - zaprezentować sylwetki polityczne Polaków pełniących ważne 	<ul style="list-style-type: none"> - zaprezentować * wybrane problemy [osiągnięcia] Unii Europejskiej; - zaprezentować * wybrane państwa członkowskie Unii Europejskiej [historia, kultura, demografia, ekonomia, itp.] - zaplanować

		- wymienić główne zasady funkcjonowania Unii Europejskiej;	główne zasady funkcjonowania Unii Europejskiej; - podać nazwy głównych organów Unii Europejskiej; - wymienić imiona i nazwiska Polaków pełniących ważne funkcje w instytucjach /organach Unii Europejskiej.	funkcje w instytucjach /organach Unii Europejskiej.	[zorganizować / aktywnie uczestniczyć] <i>Dzień Europy</i> w szkole.
Polska w Unii Europejskiej	- podać przykłady praw/korzyści, które nabyli obywatele polscy po wejściu Polski do Unii Europejskiej, - podać rok, w którym Polska przystąpiła do Unii Europejskiej.	- wyjaśnić, w jaki sposób nabywa się obywatelstwo Unii Europejskiej, - wymienić prawa wynikające z obywatelstwa Unii Europejskiej, - wymienić nazwy funduszy unijnych, z których korzysta Polska.	- podać informacje dotyczące głównych etapów integracji Polski z Unią Europejską [referendum ratyfikacyjne]; - podać przykłady wykorzystania funduszy unijnych; - wyjaśnić, na czym polega Europejski Rynek Wewnętrzny.	- ocenić proces integracji Polski z Unią Europejską - przedstawić korzyści i zagrożenia; - wyjaśnić, na jakich zasadach funkcjonuje Strefa Schengen; - przedstawić korzyści wynikające z przynależności Polski do Strefy Schengen.	- zaprezentować * inwestycje gminne, finansowane ze środków unijnych; - zaprezentować * wybraną inicjatywę unijną dotyczącą młodzieży.
Problemy współczesnego świata	- wymienić przykłady ilustrujące proces globalizacji; - podać przykłady pomocy humanitarnej.	- wskazać, na podstawie mapy, państwa globalnej Północy i globalnego Południa; - wyjaśnić, na czym polega	- podać przykłady ilustrujące dysproporcję rozwojową pomiędzy państwami globalnego Południa i globalnej	- podać przyczyny dysproporcji rozwojowych współczesnego świata; - wymienić korzyści i zagrożenia	- zaprezentować * działania wybranej organizacji pozarządowej zajmującej się udzielaniem pomocy humanitarnej;

		<p>różnica pomiędzy państwami globalnej Północy i globalnego Południa;</p> <p>- podać przykłady globalizacji ekonomicznej i kulturowej współczesnego świata.</p>	<p>Północy;</p> <p>- podać przykłady zależności pomiędzy państwami globalnej Północy i globalnego Południa;</p> <p>- uzasadnić konieczność udzielania pomocy humanitarnej</p>	<p>wynikające z procesu globalizacji;</p> <p>- wyjaśnić, dlaczego pomoc dla państw biednego Południa jest często nieskuteczna ;</p> <p>- wyjaśnić pojęcia Grupa G7.</p>	<p>- zorganizować debatę / dyskusję [wziąć aktywny udział w debacie / dyskusji] dotyczącą sposobów udzielania efektywnej pomocy społeczności globalnego Południa;</p> <p>- zaprezentować * problemy wybranego państwa globalnego Południa.</p>
<p>Konflikty zbrojne na świecie</p>	<p>- podać przykłady działań terrorystycznych ;</p> <p>- podać przykłady konfliktów międzynarodowych.</p>	<p>- podać przykłady organizacji międzynarodowych zajmujących się rozwiązywaniem konfliktów i walką z terroryzmem ;</p> <p>- wymienić skutki długotrwałych konfliktów międzynarodowych.</p>	<p>- na wybranych przykładach przedstawić przyczyny współczesnych konfliktów międzynarodowych;</p> <p>- wymienić skutki rozwoju terroryzmu we współczesnym świecie;</p> <p>- wymienić cechy ludobójstwa.</p>	<p>- przedstawić różne rodzaje terroryzmu;</p> <p>- wyjaśnić, dlaczego walka z terroryzmem jest trudna i często nieskuteczna.</p>	<p>- zaprezentować * wybrany konflikt międzynarodowy [lokalizacja konfliktu na mapie, strony konfliktu, przyczyny i formy konfliktu, sposoby rozwiązania sporu].</p>
<p>Podsumowanie i test</p>					

IV. ZASADY POPRAWIANIA OCEN

1. Każdy uczeń ma prawo do poprawy niedostatecznych ocen cząstkowych według następujących zasad:

- wszystkie prace klasowe – w ciągu 2 tygodni od daty otrzymania,
- kartkówki, odpowiedzi ustne, prace domowe i inne oceny – nie podlegają poprawie.

2. Uczeń, który w terminie nie poprawi oceny traci prawo do poprawy tej pracy.

3. Prace klasowe są obowiązkowe. Nieobecni uczniowie piszą w terminie ustalonym z nauczycielem. Jeżeli uczeń nie napisze pracy w uzgodnionym z nauczycielem terminie otrzymuje ocenę niedostateczną.

4. Poprawione prace klasowe/ sprawdziany oddawane są w terminie do dwóch tygodni, a kartkówki w ciągu tygodnia.

5. Zapisywanie poprawionych ocen w dzienniku: - poprawioną ocenę z pracy klasowej i sprawdzianu - zapis w dzienniku

6. Ostatnia praca klasowa przed wystawieniem oceny śródrocznej lub rocznej musi być przeprowadzona w takim terminie, aby uczeń miał możliwość poprawy oceny z tej pracy klasowej (nie przewiduje się poprawy oceny cząstkowej tuż przed klasyfikacją).

V. USTALENIA KOŃCOWE

1. Każdy uczeń jest oceniany zgodnie sprawiedliwie, rzetelnie i systematycznie.

2. Oceny są jawne.

3. Uczeń ma prawo do jednokrotnego nieprzygotowania do lekcji w ciągu semestru np. poprzez brak pracy domowej, zeszytu i innych pomocy potrzebnych na lekcje; niegotowość do wypowiedzi ustnej

4. Nieprzygotowanie nie dotyczy prac pisemnych tzn. prac klasowych / testów, sprawdzianów, kartkówek

5. Po wykorzystaniu limitu określonego wyżej, uczeń za każde następne nieprzygotowanie otrzymuje ocenę niedostateczną

6. Uczeń powinien każde nieprzygotowanie zgłosić na początku zajęć.

7. Aktywność na lekcji jest oceniana „+” lub oceną (za 3 - 5 „+” uczeń otrzymuje ocenę cel).

Przez aktywność na lekcji rozumiemy np.:

- częste zgłaszanie się na lekcji i udzielanie poprawnych odpowiedzi,
- poprawne wnioskowanie;
- aktywną pracę w grupie;

- wykonywanie dodatkowych zadań.
- 8. Przy ocenianiu, nauczyciel uwzględnia możliwości intelektualne ucznia.
- 9. Sprawdzone i ocenione pisemne prace kontrolne są oddawane uczniowi zgodnie z rozdziałem 9 § 86 pkt 3 ZWO.
- 10. Przewidywaną ocenę roczną nauczyciel podaje uczniowi wg ustaleń ZWO.
- 11. Jeżeli ocena śródroczna lub przewidywana roczna jest ocena niedostateczna, nauczyciel ma obowiązek poinformować o niej ucznia, a poprzez wychowawców rodziców (opiekunów prawnych) wg ustaleń ZWO.
- 12. Ustalona przez nauczyciela na koniec roku szkolnego ocena niedostateczna może być zmieniona tylko w wyniku egzaminu poprawkowego zgodnie z zasadami określonymi w ZWO.

Dostosowanie wymagań edukacyjnych

	Warunki procesu edukacyjnego	Zewnętrzna organizacja nauczania	Warunki sprawdzania poziomu wiedzy i umiejętności
Ucznia o specjalnych potrzebach edukacyjnych	<p style="text-align: center;">Zasady:</p> <ul style="list-style-type: none"> - usamodzielnianie ucznia - dostosowanie sposobu komunikowania się do możliwości psychofizycznych ucznia - konsekwentne w prezentowanie wartości - zachęcanie do działań twórczych - inicjowanie działań twórczych - pobudzanie wyobraźni - utrzymywanie porządku w otoczeniu - wsłuchiwanie się w racje ucznia - podążanie za rozumowaniem ucznia - podawanie i ćwiczenie z uczniem wszystkich metod pracy potrzebnych do wykonania zadania - nie pospieszanie ucznia 	<ul style="list-style-type: none"> - posadzić ucznia blisko stanowiska nauczyciela - umówić się z uczniem w jaki sposób będzie sygnalizować trudności w wykonaniu zadania lub potrzebę wyjaśnienia polecenia - często sprawdzać poprawność wykonywanej pracy i na bieżąco zwracać uwagę na poprawianie błędów 	<p style="text-align: center;">Metody:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawianie z uczniem wyników pracy - ocenianie poprawności merytorycznej - oceniać etapy wykonania zadania - w razie potrzeby wydłużać czas na wykonanie zadania <p style="text-align: center;">Formy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - indywidualna - grupowa (pisemne prace) <p style="text-align: center;">Kryteria:</p> <ul style="list-style-type: none"> - docenianie wysiłku włożonego w wykonanie zadania - ocenianie części wykonanego zadania

	<ul style="list-style-type: none"> - podawanie przykładów dobrych rozwiązań - wykorzystywanie na bieżąco zdarzeń do formułowania przykładów pożądaných zachowań - prezentowanie przykładów różnych zachowań w takiej samej sytuacji - nawiązywanie kontaktów z uczniem w płaszczyźnie rzeczywistych trudnych sytuacji, z którymi ma do czynienia. <p>Metody:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podające - aktywizujące - praktycznego działania <p>Formy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - indywidualna - grupowa <p>Środki dydaktyczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podręcznik - zeszyt 		<ul style="list-style-type: none"> - ocenianie toku myślenia takie jak dla ogółu uczniów z zachowaniem dostosowania metod sprawdzania wiadomości i umiejętności
<p style="text-align: center;">Ucznia ze sprawnością intelektualną niższą niż przeciętna</p>	<p>Zasady:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawianie niewielkich partii materiału i o mniejszym stopniu trudności, - pozostawianie więcej czasu na jego utrwalenie, - podawanie poleceń w prostszej formie, - unikanie trudnych, czy bardzo abstrakcyjnych pojęć, - częste odwoływanie się do konkretnego przykładu, - unikanie pytań problemowych, przekrojowych, - szerokie stosowanie zasady pogładowości, - odrębne instruowanie dzieci, - zadawanie do domu 	<ul style="list-style-type: none"> - usytuowanie ucznia w klasie – najczęściej w pierwszej ławce z dogodnym dostępem do tablicy; - ławka w postaci jednoosobowego stolika 	<p>Metody:</p> <ul style="list-style-type: none"> - monitorowanie wykonywanych przez ucznia działań na lekcji (sprawdzanie poprawności merytorycznej notatek, kontrolowanie wykonywanych samodzielnie przez ucznia zadań itp.); - kontrola osiągniętych kompetencji powinna odbywać się systematycznie (sprawdzanie pracy domowej i analiza popełnionych przez

	<p>tyle, ile dziecko jest w stanie wykonać samodzielnie.</p> <p>Metody:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podające - aktywizujące <p>- praktycznego działania</p> <p>Formy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - indywidualna - grupowa <p>Środki dydaktyczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podręcznik - zeszyt 		<p>ucznia błędów);</p> <ul style="list-style-type: none"> - uczeń powinien być poinformowany o zakresie materiału (zagadnieniach), który musi przygotować na sprawdzian. <p>Formy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - indywidualna - grupowa (prace pisemne) <p>Kryteria:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenianie bieżące - omawianie i ocenianie etapów wykonanego zadania - zezwalanie na poprawę błędów wynikających z niezrozumienia polecenia wydanego ustnie - takie jak dla ogółu uczniów z zachowaniem dostosowania metod sprawdzania wiadomości i umiejętności
<p>Ucznia słabosłyszącego</p>	<p>Zasady:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podczas omawiania nowego tematu wypisać słowa kluczowe na tablicy - wyjaśnianie pojęć nieznanymi, abstrakcyjnych - stopniowanie trudności - pomoc w analizie tekstów i interpretacji treści - zadawanie pytań pomocniczych - pomoc w dokonywaniu selekcji materiału - powtarzanie i utrwalanie istotnych treści 	<ul style="list-style-type: none"> - Słabo słyszący uczeń powinien zajmować odpowiednie miejsce w klasie w pierwszej ławce, gdy lekcja prowadzona jest metodami skierowanymi na aktywność nauczyciela (wykład, opowiadanie, opis itp.) - jeżeli lekcja prowadzona jest 	<p>Metody:</p> <ul style="list-style-type: none"> - monitorowanie wykonywanych przez ucznia działań na lekcji (sprawdzanie poprawności merytorycznej notatek, kontrolowanie wykonywanych samodzielnie przez ucznia zadań itp.); - kontrola osiągniętych kompetencji powinna odbywać

	<ul style="list-style-type: none"> - sprawdzenie czy uczeń ma zapewnione optymalne warunki percepcji; - sprawdzenie czy działają urządzenia wspomagające słyszenie (aparaty, implanty); - upewnienie się, że treści omawiane na ostatniej lekcji są dla ucznia zrozumiałe – zapobiegnie to nawarstwianiu się zaległości; <p>Metody:</p> <ul style="list-style-type: none"> - aktywizujące <p>- praktycznej działalności</p> <p>- oparte na wizualizacji (poglądowe)</p> <p>Formy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - indywidualna - grupowa <p>Środki dydaktyczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podręcznik - tablica - multimedia 	<p>metodami aktywizującymi lub stosowana jest pogadanka, ławki powinny być ustawione tak, aby uczeń z uszkodzonym słuchem miał możliwość obserwacji zarówno twarzy nauczyciela, jak i pozostałych uczniów (ustawienie w podkowę, w literę L itp.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - w przypadku głuchoty jednostronnej lub istotnej różnicy głębokości uszkodzenia między jednym uchem i drugim, w przypadku obustronnych uszkodzeń słuchu, uczeń powinien być zwrócony do grupy klasowej uchem zdrowym lub lepiej słyszającym - źródło światła powinno znajdować się za uczniem, co sprawi, że twarz nauczyciela będzie odpowiednio oświetlona (umożliwi to odczytywanie mowy z ust). - w czasie, gdy nauczyciel 	<p>się systematycznie (sprawdzanie pracy domowej i analiza popełnionych przez ucznia błędów);</p> <ul style="list-style-type: none"> - uczeń powinien być poinformowany o zakresie materiału (zagadnieniach), który musi przygotować na sprawdzian. <p>Formy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - indywidualna - grupowa (prace pisemne) <p>Kryteria:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenianie bieżące - omawianie i ocenianie etapów wykonanego zadania - zezwalanie na poprawę błędów wynikających z niezrozumienia polecenia wydanego ustnie - takie jak dla ogółu uczniów z zachowaniem dostosowania metod sprawdzania wiadomości i umiejętności
--	---	---	--

		omawia temat lub bezpośrednio zwraca się do ucznia, powinien być skierowany do niego twarzą, nie powinien przemieszczać się po klasie	
Ucznia słabowidzącego	<p>Zasady:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zapewnienie bezpieczeństwa, życzliwości, akceptacji, tolerancji i zaufania ucznia do nauczyciela; - indywidualizacja – maksymalna indywidualizacja pracy uwzględniająca możliwości wzrokowe i intelektualne ucznia, jego wolniejsze tempo spostrzegania, poznawania zjawiska, pracy (czytania, pisania), dostosowanie sposobów poznawania rzeczywistości do możliwości ucznia - stopniowanie trudności – dostosowanie do poziomu sprawności i umiejętności - korekcja i kompensacja <ul style="list-style-type: none"> - tworzenie mechanizmów kompensacyjnych czyli zastępowaniu wzroku innymi zmysłami, wspieraniu zaburzonej funkcji przez sprawną lub mniej zaburzoną (ćwiczenia powinny być układane tak, aby w ciągu jednostki lekcyjnej były usprawniane wszystkie funkcje); - podczas pracy na lekcji 	<ul style="list-style-type: none"> - posadzenie ucznia w pierwszej ławce z dogodnym dostępem do tablicy - oświetlenie zgodne z zaleceniami lekarza okulisty (pełne światło, półcień, światło wspomagające); 	<p>Metody:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocena pracy ucznia powinna uwzględniać nie tylko efekt, ale także możliwości dziecka i włożony przez niego wysiłek; - z uwagi na wolne tempo pracy wzrokowej należy wydłużać limit czasu przeznaczanego na pisanie klasówek, sprawdzianów, testów - większa czcionka na testach / sprawdzianach - nie oceniać / zwracać uwagi na charakter pisma - ocenianie winno mieć cechy oceniania kształtującego – uczeń musi wiedzieć, jak podnieść swoją sprawność w zakresie różnych umiejętności oraz posiadanej wiedzy - bazować na mocnych stronach ucznia i motywować do pracy

	<p>stosowanie zmienności rodzaju zajęć</p> <ul style="list-style-type: none"> - kształtowanie u ucznia pozytywnej motywacji do nauki, kształtowanie wiary we własne siły i umiejętności przewycięzania trudności (krok po kroku) - optymizm pedagogiczny - wiara w możliwości ucznia, dostrzeganie najdrobniejszych sukcesów, atmosfera sympatii, pozytywne oddziaływanie - konkretność i pogładowość nauczania - priorytet rewalidacji w organizacji procesu edukacyjnego - przystosowanie wymagań do indywidualnych możliwości uczniów <p>Metody:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uwzględniać specyfikę ucznia wynikającą z osłabienia wzroku, ale jednocześnie tak, aby osiągnąć zakładane cele. W nauczaniu trzeba maksymalnie wykorzystać słuch i dotyk; nauczyciel musi starać się słownie wyjaśnić wszystko, co robi, co pisze na tablicy, aby uczeń mógł w pełni korzystać z lekcji - udzielanie dodatkowych wyjaśnień i pozwalanie na dotykowe poznawanie oglądanych przedmiotów, opisywanie i wyjaśnianie - w przypadku dekoncentracji wprowadzać przerwy 		<p>Formy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - indywidualna - grupowa <p>Kryteria:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wydłużać czas na wykonanie zadania - oceniać etapy wykonywanego zadania - pozwalać na poprawienie błędów - pozwalać na dzielenie zadanej pracy na etapy - takie jak dla ogółu uczniów z zachowaniem dostosowania metod sprawdzania wiadomości i umiejętności
--	---	--	---

	<p>relaksujące, zadawać pytania i mobilizować ucznia do odpowiadania na pytania związane z omawianym tematem; zmienianie formy zajęć w czasie lekcji</p> <p>Formy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - indywidualna - grupowa <p>Środki dydaktyczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podręcznik - tablica (pisanie dużymi literami) -multimedia – wyświetlanie zadań za pomocą powiększonego tekstu i obrazu 		
<p>Ucznia z niepełnosprawnością ruchową w tym z afazją</p>	<p>Zasady:</p> <ul style="list-style-type: none"> - motywowanie ucznia do wypowiedzania się; <ul style="list-style-type: none"> - jak najczęściej pozwalanie uczniowi wypowiadać się (w możliwy dla niego sposób); - docenianie (nagradzać w umówiony sposób) każdą próbę komunikowania się; - nie pospieszanie ucznia w czasie wypowiedzi; - nie zmuszanie ucznia do wypowiedzania się; - umożliwianie uczniowi udział w dyskusjach z innymi uczniami w klasie; <ul style="list-style-type: none"> - nie poprawianie wypowiedzi ucznia (nie wymagać odpowiedzi pełnym zdaniem); - zwracanie uwagi, czy uczeń rozumie wypowiedź nauczyciela (poprzez zadawanie pytań dotyczących wypowiedzi) <ul style="list-style-type: none"> - zadawanie uczniowi krótkich, niezłożonych 	<ul style="list-style-type: none"> - dostosowanie otoczenia w taki sposób, aby uczeń mógł się samodzielnie poruszać; - dostosowanie i zmodyfikowanie pomocy szkolnych tak, by mogło z nich w pełni korzystać; - dostosowanie miejsca pracy, tak aby mogło przyjąć prawidłową pozycję siedzącą, zwłaszcza przez dłuższy czas, bez zmęczenia; - dostosowanie podręczników i zeszytów ćwiczeń tak, by dziecko mające trudności z czytaniem, kontrolowaniem wykonywanych 	<p>Metody:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podkreślanie umiejętności ucznia oraz wszelki włożony w pracę wysiłek; - podawanie komentarza ustnego lub pisemnego połączonego z pełnym wyjaśnieniem kryteriów oceny; - rozstrzyganie zawsze na korzyść ucznia w sytuacji niejednoznacznej kryterialnie; - uwzględnianie możliwości i potrzeb ucznia - uwzględnianie postępów, a nie wyłącznie efektów - odwoływanie się do podstawy programowej, a nie stosowanego przez nauczyciela programu

	<p>pytań</p> <ul style="list-style-type: none"> - podczas zadawania pytania zwracanie się bezpośrednio do ucznia, zachowując właściwy ton i tempo wypowiedzi (niezbyt szybkie, lecz też niezbyt wolne); - notowanie (lub nagrywać) uczniowi pracę domową (ew. sprawdzać, czy ma ją zanotowaną); - wynotowywanie na tablicy najważniejszych pojęć z przeprowadzonej lekcji (sprawdzanie, czy uczeń rozumie). <p>Metody:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dostosowanie celów edukacyjno-terapeutycznych tak, by odpowiadały indywidualnym potrzebom i możliwościom ucznia - stosowanie aktywizujących metod i form pracy dydaktycznej - umożliwienie uczniowi pełnej komunikacji (zwłaszcza, gdy dziecko jest niemówiące, lub jego mowa jest znacznie zniekształcona) <ul style="list-style-type: none"> - większe niż standardowe użycie w edukacji środków informatycznych - rozwijanie zainteresowań ucznia i zdobywania przez niego doświadczeń - zachęcanie ucznia do podejmowania częstych interakcji społecznych i zawierania przyjaźni - rozbudzanie chęci eksperymentowania w 	<p>czynności oraz prowadzeniem obserwacji mogło dać sobie (w miarę samodzielnie) radę.</p>	<p>nauczania.</p> <ul style="list-style-type: none"> - dostarczanie uczniowi informacji na temat czynionych przez niego postępów w nauce; - wskazywanie rodzicom ucznia jego osiągnięcia na poszczególnych etapach procesu edukacji; <p>Formy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - indywidualna - grupowa <p>Kryteria:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wydłużanie czasu na wykonanie zadania - dzielenie zadania na części i ocenianie wykonanych etapów - umożliwianie poprawy zadania - takie jak dla ogółu uczniów z zachowaniem dostosowania metod sprawdzania wiadomości i umiejętności
--	---	--	--

	<p>otoczeniu zewnętrznym</p> <ul style="list-style-type: none"> - dawanie okazji do wykazywania się samodzielnością - zwiększanie (a niekiedy zmianie) motywacji do nauki i terapii - uczenie umiejętności właściwej regulacji emocjonalnej <ul style="list-style-type: none"> - wzmacnianie samooceny ucznia - zapewnienie uczniowi dostępu do szerokiej sieci wsparcia społecznego w szkole, środowisku domowym i rówieśniczym. <p>Formy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - indywidualna - grupowa - zespołowa <p>Środki dydaktyczne: <u>Środki słowne</u>, czyli podręczniki, zeszyty ćwiczeń i inne teksty drukowane powinny zostać dostosowane w następujący sposób:</p> <ul style="list-style-type: none"> *prezentacja podręcznika na daną część zajęć w postaci pojedynczych kartek do czytania (wprowadzenie segregatora zamiast tradycyjnego formatu książki); *umieszczenie kart do czytania i pisania na kontrastowym, nierozpraszkującym tle (dla dzieci mających trudności w zakresie analizatora wzrokowego oraz niepotrafiących utrzymać odpowiednio długo skoncentrowanej uwagi); *dostosowanie wielkości liniatury w zależności od 		
--	--	--	--

	<p>możliwości manualnych dzieci;</p> <ul style="list-style-type: none"> * unieruchomienie karty do pisania na blacie; * polecenie i odpowiadające im ćwiczenia powinny znajdować się na tej samej stronie, bez konieczności odwracania kartki * ograniczenie konieczności pamięciowego opanowywania wiedzy na rzecz wykształcenia umiejętności biegłego posługiwania się zapiskami w celu rozwiązania zadania. <p><u>Środki wzrokowe, obrazy, wykresy powinny zostać dostosowane w następujący sposób:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> * umieszczanie na tablicy terminów i określeń zawartych w omawianych treściach * oferowanie dziecku na zajęciach lekcyjnych gotowych wzorów, przykładów do wykonania zadania 		
<p>Ucznia niepełnosprawnego umysłowo w stopniu lekkim</p>	<p>Zasady:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dokładne poznanie ucznia - indywidualizacja w zakresie stosowanych metod, środków i organizacji pracy w stosunku do charakteru zaburzeń - systematyczność oddziaływań na odchylenia - dbanie o trwałość wyników oddziaływań; - dbanie o elastyczność działań – uwzględniając 	<ul style="list-style-type: none"> - posadzić ucznia blisko stanowiska nauczyciela - niezbędne przybory ułożyć w miejscu dostępnym dla ucznia - tablica i inne środki wizualne powinny znajdować się w miejscu dostosowanym do potrzeb ucznia 	<p>Metody:</p> <ul style="list-style-type: none"> - informowanie ucznia o poziomie jego osiągnięć edukacyjnych i jego zachowaniu oraz o postępach w tym zakresie - udzielanie uczniowi pomocy w samodzielnym planowaniu swojego rozwoju - motywowanie ucznia do dalszych postępów w nauce

	<p>zmiany w środowisku i zmiany odchyłeń</p> <ul style="list-style-type: none"> - współpraca i współdziałanie z rodziną i ze specjalistami pracującymi z dzieckiem <p>Metody:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentowanie zadań krótko i sekwencyjnie - powtarzanie nowego materiału systematycznie - stosowanie wiedzy i umiejętności ucznia w jego naturalnych sytuacjach życiowych - wykorzystywanie materiału konkretnego - wzmacnianie pokazu i obserwacji instrukcją słowną - wzmacnianie zainteresowań ucznia - wprowadzanie zadań od prostych do bardziej złożonych. <p>Formy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - indywidualna <p>Środki dydaktyczne</p> <ul style="list-style-type: none"> - podręcznik - tablica 		<p>i zachowaniu</p> <ul style="list-style-type: none"> - dostarczanie rodzicom (prawnym opiekunom) i nauczycielom informacji o postępach, trudnościach w nauce, zachowaniu oraz specjalnych uzdolnieniach ucznia <p>Formy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - indywidualna <p>Kryteria:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który opanował treści zawarte w wymaganiach podstawowych - ocenę bardzo dobrą lub celującą uczeń otrzymuje, gdy opanuje treści wykraczających poza poziom podstawowy. - jeżeli poziom wiedzy ucznia jest niższy niż podstawowy, otrzymuje on ocenę dostateczną lub dopuszczającą (w zależności od charakteru i zakresu niedostatków w osiągnięciach ucznia) - jeżeli uczeń wykazuje problemy w opanowaniu wymagań podstawowych, ale posiada minimum wiedzy i umiejętności dla danego poziomu
--	---	--	--

			<p>edukacji i stara się uczestniczyć w procesie nauczania, to zasługuje na ocenę dostateczną.</p> <ul style="list-style-type: none"> - uczniowi, który wykazuje fragmentaryczną wiedzę i niski poziom umiejętności, wystawia się ocenę dopuszczającą. - ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie opanował wiadomości i umiejętności określonych w programie nauczania, nie jest w stanie wykonać zadań o elementarnym stopniu trudności, nawet z pomocą nauczyciela.
<p>Ucznia z autyzmem, zespołem ASPERGERA</p>	<p>Zasady:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dostosowanie złożoności swojego języka do poziomu ucznia - unikanie metafor i przenośni - unikanie nadmiernego mówienia - unikanie schematów komunikacyjnych - odnoszenie swoich wypowiedzi do konkretnych przedmiotów, zjawisk w otoczeniu ucznia wskazując - uczenie sposobów proszenia o wyjaśnienie lub pomoc w momencie dezorientacji - modelowanie 	<ul style="list-style-type: none"> - miejsce pracy ucznia powinno być obok nauczyciela - pojedyncze stanowisko pracy ucznia - w bezpośredniej odległości od miejsca pracy ucznia powinna znajdować się tablica i inne środki wizualne 	<p>Metody:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wydłużać czas na formułowanie odpowiedzi - zadawać pytania pomocnicze - w zależności od potrzeb ucznia stosować ustne lub pisemne formy oceniania <p>Formy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - indywidualna - grupowa <p>Kryteria:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który opanował treści zawarte w wymaganiach podstawowych. - ocenę bardzo

	<p>właściwych zachowań w różnych sytuacjach społecznych;</p> <ul style="list-style-type: none"> - redukowanie poziomu stresu u ucznia - nagradzanie pożądaných zachowań <ul style="list-style-type: none"> - odkrywanie i wykorzystywanie mocnych stron ucznia <p>Metody:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentowanie zadań krótko i sekwencyjnie - powtarzanie nowego materiału systematycznie - stosowanie wiedzy i umiejętności ucznia w jego naturalnych sytuacjach życiowych <ul style="list-style-type: none"> - wykorzystywanie materiału konkretnego - wzmacnianie pokazu i obserwacji instrukcją słowną <ul style="list-style-type: none"> - wzmacnianie zainteresowań ucznia - wprowadzanie zadań od prostych do bardziej złożonych. <p>Formy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - indywidualna - grupowa <p>Środki dydaktyczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podręcznik - tablica 		<p>dobrą lub celującą uczeń otrzymuje, gdy opanuje treści wykraczających poza poziom podstawowy.</p> <ul style="list-style-type: none"> - jeżeli poziom wiedzy ucznia jest niższy niż podstawowy, otrzymuje on ocenę dostateczną lub dopuszczającą (w zależności od charakteru i zakresu niedostatków w osiągnięciach ucznia). - jeżeli uczeń wykazuje problemy w opanowaniu wymagań podstawowych, ale posiada minimum wiedzy i umiejętności dla danego poziomu edukacji i stara się uczestniczyć w procesie nauczania, to zasługuje na ocenę dostateczną. - uczniowi, który wykazuje fragmentaryczną wiedzę i niski poziom umiejętności, wystawia się ocenę dopuszczającą. - ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie opanował wiadomości i umiejętności określonych w programie nauczania. Nie jest
--	--	--	--

			w stanie wykonać zadań o elementarnym stopniu trudności, nawet z pomocą nauczyciela.
Ucznia niedostosowanego społecznie lub zagrożonego niedostosowaniem społecznym	<p>Zasady:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przewyciężanie obawy ucznia przed kompromitacją, złą oceną - przewyciężanie niechęci i nienawiści ucznia do szkoły - pomoc uczniowi w poprawie interakcji z nauczycielami oraz kolegami w środowisku szkolnym; - korygowanie i wyrównywanie zaniedbań dydaktycznych oraz wychowawczych ucznia - wzmacnianie motywacji do nauki szkolnej ucznia - wdrażanie ucznia do przyjęcia aktywnej, pozytywnej postawy wobec zadań życiowych <p>Metody:</p> <ul style="list-style-type: none"> - metody bezpośrednie - oddziaływania za pomocą osobistych walorów - metody pośrednie - oddziaływania sytuacyjne – organizowanie doświadczeń uczących wychowanka, nagradzanie i karanie wychowawcze, uświadamianie skutków zachowań - metody aktywizujące: giełda pomysłów, burza mózgów, gry dydaktyczne (symulacyjne, 	<ul style="list-style-type: none"> - wyznaczenie miejsca pracy w pobliżu nauczyciela - posadzenie ucznia z najbliższym kolegą (lub takim, który jest dla niego wzorem) - ustalenie zasad sygnalizowania trudności w czasie lekcji lub zmiany nastroju - ustalenie sposobów rozładowywania napięć 	<p>Metody:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dostosowanie trudności zadań do poziomu intelektualnego ucznia - wydłużanie czasu na wykonanie zadania - dostosowanie form sprawdzania wiedzy i umiejętności – ustalenie z uczniem sposobów <p>Formy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - indywidualna - grupowa <p>Kryteria:</p> <ul style="list-style-type: none"> - takie jak dla ogółu uczniów z zachowaniem dostosowania metod sprawdzania wiadomości i umiejętności

	<p>inscenizacje), metody sytuacyjne, metody problemowe</p> <p>Formy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - indywidualna - grupowa <p>Środki dydaktyczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podręcznik - tablica 		
<p>Ucznia z chorobą przewlekłą</p>	<p>Zasady:</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizowanie czasu pracy ucznia w szkole (konieczność przerw) z dokładnym rozeznaniem ile czasu zajmuje mu wykonanie poszczególnych czynności edukacyjnych - rozwijanie zainteresowań ucznia i zdobywania przez niego doświadczeń - rozpoznawanie symptomów słabszego samopoczucia (nauczyciel powinien poznać sposób niesienia pomocy) - zachęcanie ucznia do podejmowania częstych interakcji społecznych i zawierania przyjaźni - rozbudzanie chęci eksperymentowania w otoczeniu zewnętrznym - zapewnienie pomocy przy nadrabianiu zaległości związanych z absencją szkolną - dawanie okazji do wykazywania się samodzielnością - zwiększanie (a niekiedy zmniejszanie) motywacji do nauki - uczenie umiejętności właściwej regulacji emocjonalnej 	<ul style="list-style-type: none"> - miejsce pracy blisko nauczyciela - wizualne środki dydaktyczne powinny znajdować się w bezpośrednim zasięgu ucznia 	<p>Metody:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podawanie komentarza ustnego lub pisemnego połączonego z pełnym wyjaśnieniem kryteriów oceny; - uwzględnianie potrzeby ucznia, - uwzględnianie postępów a nie wyłącznie efektów - branie pod uwagę wyjątkowe i specyficzne cechy ucznia włącznie z jego zainteresowaniami, ograniczeniami oraz właściwym jemu tempem pracy; - dostarczanie uczniowi informacji na temat czynionych przez niego postępów w nauce; - wskazywanie rodzicom ucznia jego osiągnięcia na poszczególnych etapach procesu edukacji; <p>Formy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sprawdziany pisemne (lub ustne w zależności od

	<ul style="list-style-type: none"> - wzmacnianie samooceny - zapewnienie uczniowi dostępu do szerokiej sieci wsparcia społecznego w szkole, środowisku domowym i rówieśniczym - zapewnienie integracji z zespołem klasowym - zapewnienie pomocy przy wchodzeniu w grupę rówieśniczą, <p>Metody:</p> <ul style="list-style-type: none"> - aktywizujące: giełda pomysłów, burza mózgów, gry dydaktyczne, metody problemowe <p>Formy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - indywidualna - grupowa <p>Środki dydaktyczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podręcznik - tablica - multimedia 		<p>możliwości ruchowych ucznia)</p> <ul style="list-style-type: none"> - odpowiedzi ustne obejmujące omówiony dotychczasowo materiał; - prace wykonywane w domu; - praca w przydzielonych grupach na zajęciach; - aktywność indywidualna podczas zajęć; - przygotowanie własne do zajęć; <p>Kryteria:</p> <ul style="list-style-type: none"> - takie jak dla ogółu uczniów z zachowaniem dostosowania metod sprawdzania wiadomości i umiejętności
Ucznia z ADHD	<p>Zasady:</p> <ul style="list-style-type: none"> - stosowanie wyraźnie zaznaczonej, regularnej struktury zajęć - stosowanie powtórzeń <ul style="list-style-type: none"> - spokojne i konsekwentne egzekwowanie ustalonych reguł - dostosowanie warunków kształcenia do możliwości psychofizycznych i tempa pracy ucznia. - nagradzanie pożądanego zachowania. - właściwa komunikacja (słuchanie ucznia, 	<ul style="list-style-type: none"> - odpowiednio przygotowane miejsce pracy dziecka (miejsce jasne i pozbawione wielu bodźców) - posadzenie ucznia w pierwszej ławce przed nauczycielem - ograniczanie w klasie bodźców rozpraszających uwagę (np. dekoracja sali, gazetki ściennie) 	<p>Metody:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zasada nie karania za objawy, - ocenianie za osiągnięcia oraz włożony wysiłek w rozwiązanie zadań, - natychmiastowe nagradzanie - podział zadań na etapy - wydłużyć czas na wykonanie zadania <p>Formy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - indywidualna - grupowa <p>Kryteria:</p> <ul style="list-style-type: none"> - takie jak dla ogółu

	<p>komunikaty dotyczące zachowania ucznia w danej chwili)</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizowanie dodatkowych aktywności pozwalających na rozładowanie emocji - naprzemienne planowanie zajęć spokojnych oraz wymagających aktywności ruchowej – na końcu lekcji należy sprawdzić, czy uczeń zanotował pracę domową oraz co i na kiedy ma przygotować; należy dbać o to, aby praca domowa była zadawana w trakcie lekcji <p>Metody:</p> <ul style="list-style-type: none"> - aktywizujące: giełda pomysłów, burza mózgów, gry dydaktyczne (symulacyjne, inscenizacje), dramy, metody sytuacyjne, metody problemowe <p>Formy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - indywidualna - zbiorowa - grupowa <p>Środki dydaktyczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podręcznik - tablica 		<p>uczniów z zachowaniem dostosowania metod sprawdzania wiadomości i umiejętności</p>
--	---	--	---

opracowała: mgr Ewa Sienkiewicz